

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויחידות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת בְּרֵאשִׁית

כט' תשרי תשפ"ז

הפטרה: מוחר חודש

יציאת השבת ר"ת 19:23

מברכים ראש חודש חשון שיחול בימים ראשון ושני
המולד ביום ראשון בשעה 9, 43 דקות, 2 חלקים
גיליון 980

יציאת השבת:

18:50

ירושלים: 18:50

כניסת השבת:

17:44

ירושלים: 17:38

לְהַתְחִיל מִבְּרֵאשִׁית

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בשמיני עצרת, שהוא גם יום שמחת תורה זכינו לסיים את קריאתם של חמשת חומשי התורה ובאותו הזמן התחלנו את חומש בראשית. והטעם הוא כי לתורתנו הקדושה אין סוף וסיום – התורה "ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים". קריאת התורה מחדש מוכיחה כי עדיין לא עמדנו על עמקי סודות התורה ופרד"ס פירושיה. כל-שכן הבנת פרשת בראשית ופרשת הבראיה שנכתבו עליהם פירושים אין ספור.

אולם, הלקח הגדול ביותר שעלינו ללמוד מפרשה זו, הוא הידיעה כי יש בורא ומנהיג לעולם! אין זו ידיעה סתמית, אלא ידיעה זו מחייבת אותנו לקיים את מצוות הבורא. וכך מובא במדרש (תמורה פרק ה): מעשה שבא מין אחד ואמר לרבי עקיבא העולם הזה מי ברא? אמר לו הקדוש ברוך הוא. אמר לו הראני דבר ברור. אמר לו למחר תבוא. למחר בא אצלו, אמר לו מה אתה לובש? אמר לו בגד. אמר לו מי עשאו? אמר לו האורג. אמר לו איני מאמינך הראני דבר ברור. אמר לו ומה אראה לך ואין אתה יודע שהאורג עשהו? אמר לו ואתה אינך יודע שהקדוש ברוך הוא ברא עולמו? נפטר אותו המין, אמרו לו תלמידיו מהו הדבר ברור? אמר להם: בני, כשם שהבית מודיע על הבנאי והבגד מודיע על האורג והדלת מודיע על הנגר כך העולם מודיע על הקדוש ברוך הוא שהוא בראו.

יתכן וזו הסיבה שרבים מנסים להתכחש למציאות הבורא, כיון שידיעה זו מחייבת כל כך. ואולם גם אלו המאמינים במציאותו יתברך, צריכים לרענן את החובה לקיים את כל מצוותיו בלב שלם. בדרך זו ניצול מעשיית המצוות 'כמצוות אנשים מלומדה' ונכנסים חיות בדרך עשיית המצוות ובמיוחד במצוות השבת המוזכרת בפרשת הבראיה. אם לא עשינו זאת עד היום, הנה נתנה לנו ההזדמנות להתחיל מבראשית!

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

בעשרה מאמרות נברא העולם

התנא באבות [פרק ה' משנה א], מורה כי העולם נברא בעשרה מאמרות, ודאי דבר זה נעשה בכונת מכוון, שהרי הקדוש ברוך הוא יכל לברוא את העולם במאמר אחד, מדוע נברא העולם בעשרה מאמרות דוקא? בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול להבראות, אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, ולתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות:

רבנו עובדיה מברטנורא

בעשרה מאמרות – תשעה ויאמר, ובראשית נמי מאמר הוא, דכתיב (תהלים לג): בדבר ה' שמים נעשו: שמאבדין את העולם – שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו אבד עולם מלא, והרשעים שבעונם מאבדים את נפשם כאילו מאבדים את העולם, כך מצאתי. ולי נראה, שמאבדין את העולם ממש, שמכריעים את כל העולם כולו לכף חובה. ונמצא העולם אבד בשבילים: שנברא בעשרה מאמרות – ואינו דומה המאבד מלאכה שהיא נעשית ביום אחד למלאכה שהיא נעשית בהרבה ימים:

מעשה אבות

א בעשרה מאמרות נברא העולם – המספר עשר, החזור על עצמו במשניות הקרובות, מבטא (לפי המהר"ל) שלמות רוחנית על כל חלקיה. בפרשת בראשית בסיפור בריאת העולם כתוב תשע פעמים "ויאמר אלהים", ו"בראשית ברא אלהים" נחשב גם הוא למאמר לפי התלמוד (ראש השנה לב, א) שסמך זאת על הנאמר (תהלים לג, ו): "בדבר ה' שמים נעשו".

ומה תלמוד לומר? והלא במאמר אחד יכול להבראות – לפי הפשט שואל התנא: ומה זה בא ללמדנו? ולפי הדרש נוכל לפרש, שכיון שמדובר במאמרות לפיכך שואל התנא: מה תלמוד לומר? מדוע היה צריך לומר עשרה מאמרות, והרי יכל העולם להבראות במאמר אחד. אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות – ולכאורה קשה, מה מונע מהקב"ה ליפרע מהרשעים, או ליתן שכר טוב לצדיקים כרצונו? ויש לומר, אילו היה נברא העולם במאמר אחד, לא היה האדם מרגיש את גודל המחויבות שלו לשמור על העולם, אבל אחר שנודע כי העולם הגיע לידי שלימות שלב אחר שלב, עד שנברא האדם נזר הבריאה, אז יודע הוא מה גודל האחריות הרובץ עליו, אם הרשע חייב הוא בכל, ואם עמד בצדק זכות גדולה היא לו שקיים עולם שנברא בעשרה מאמרות.

כַּח מַעֲשֵׂיוֹ הִגִּיד לְעַמּוֹ

מה טעם פתח [הבורא]
בבראשית? משום 'כח
מעשיו הגיד לעמו לתת
להם נחלת גויים', שאם
יאמרו אומות העולם
לישראל: ליסטים אתם
שכבשתם ארצות
שבעה גויים, הם אומרים
להם: כל הארץ של
הקב"ה היא, הוא בראה
ונתנה לאשר ישר
בעיניו, ברצונו נתנה
להם וברצונו נטלה מהם
ונתנה לנו!

התורה פותחת בסיפור בריאת העולם, מדוע? והרי התורה
היא מלשון ציווי והוראה. לכאורה, התורה היתה צריכה
להתחיל מהציווי הראשון שלנו כעס? ואכן, רש"י על פרשת
בראשית (פרק א פסוק א), מביא את דברי המדרש: "בראשית
– אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא
מהחודש הזה לכם שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בה ישראל
ומה טעם פתח בבראשית? משום (תהלים קיא) 'כח מעשיו
הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים', שאם יאמרו אומות
העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה
גויים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא הוא
בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצונו נתנה להם וברצונו
נטלה מהם ונתנה לנו":

כלומר, לכאורה התורה היתה צריכה לפתוח במצווה
הראשונה ולא בסיפור בריאת העולם! והטעם שהיא פתחה
בבריאת העולם שלא תהיה טענה לגויים על ארץ ישראל!
אף על פי כן לא ברורה ההוכחה מהפסוק: "'כח מעשיו הגיד

לעמו לתת להם נחלת גויים', מדוע נאמר הדבר לעמו? שיאמר לגויים לא לעם ישראל!
אלא הפשט הוא שרק אם עם ישראל יבין ויפנים שארץ ישראל שייכת לו, אז גם הגויים
יבינו זאת. אך אם לצערנו יש בעם ישראל שיש להם תפיסה רופסת והם רפויי כח וחלושי
אמונה, מה לנו כי נלין מול עמדתם הגוברת של אנשי חמס הדורשים את כל ארצנו?

לכן פתח הקב"ה בסיפור הבריאה, לומר ארץ זו שלי היא, ולכם נתתיה. נתחזק בתורה
ובאמונה, ולא תקיא הארץ אותנו, נזכה להיאחז בה ופרינו בארץ עד ביאת גואל צדק
מהרה, אמן.

עם תחילת הקריאה בחומש בראשית, עלינו להתחיל ללמוד שמו"ת.
כלומר, זאת ההזדמנות שלנו להתחיל בלימוד
שניים מקרא ואחד תרגום שהם ר"ת שמו"ת

הלכות שניים מקרא ואחד תרגום

א. בתלמוד (מסכת ברכות ח, א) אמרו: "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור, שניים מקרא ואחד תרגום, שכל המשלים פרשיותיו עם הציבור, מאריכין לו ימיו ושנותיו". פירוש "שניים מקרא ואחד תרגום", שיקרא את הפרשה פעמיים, ועוד פעם אחת את תרגום אונקלוס, כנדפס בחומשים. וכן צווה רבי יהושע בן לוי את בניו, שישלימו את פרשיותיהם עם הציבור שניים מקרא ואחד תרגום. ובשם הירושלמי הביאו, שרבינו הקדוש גם הוא צווה את בניו שיקראו בכל שבוע את הפרשה, שניים מקרא ואחד תרגום.

ב. מה שאמרו "לעולם ישלים אדם וכו'", אין הכוונה שאין בזה חיוב ממש, וכאילו נאמרו הדברים על דרך עצה טובה, כי באמת מן הדין חייב אדם לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום, וכמו שפסק הרמב"ם (פרק י"ג מהלכות תפלה) וזו לשונו: "אף על פי שאדם שומע קריאת כל פרשיות התורה בכל שנה ושנה מפי שליח ציבור בכל שבת ושבת, חייב לקרות לעצמו בכל שבוע סדר אותה פרשה של השבת, שנים מקרא ואחד תרגום. וכן פסק מרן השלחן ערוך (סימן רפה ס"א).

ג. בתשובות הגאונים כתוב, ושאלתם, תלמיד חכם שרוצה לשנות סדר לימודו (להמשיך בסדר הלימוד הרגיל שלו), ואינו רוצה להסדיר פרשיותיו עם הציבור, האם רשאי לעשות כן? תשובה, כך אמרו חכמים שאף על פי שהוא חושק בתלמודו, אל יפגע מלהשלים פרשיותיו עם הציבור.

ד. לכתחילה יש לקרוא כל פסוק ופסוק שתי פעמים, ואחר כך את התרגום של אותו פסוק, ומכל מקום אב קרא כל הפרשה, ואחר כך חזר וקראה שוב, ואחר כך קרא את כל התרגום, יצא ידי חובתו.

ה. מצות קריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום היא בכלל מצות תלמוד תורה. והנשים פטורות הן ממצות תלמוד תורה, מלבד לימוד ההלכות ועיקרי עניני התורה השייכים להן. ולפיכך הן פטורות גם כן מקריאת הפרשה שניים מקרא ואחד תרגום. ומכל מקום, אשה הרוצה לקרוא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. תבוא עליה הברכה, ויש לה שכר על כך. וכמו כן אשה שיש לה זמן, והיא לומדת את הפרשה עם פירוש רש"י, מקיימת בכך מצות תלמוד תורה, כדין כל מי שאינו מצווה ועושה. אבל חיוב ממש בלימוד זה, אין לה. ו. בשעת קריאת התורה בבית הכנסת, אסור לדבר בשום ענין. ומכל מקום, מותר מן הדין לקרוא את הפרשה שניים מקרא ואחד תרגום בזמן קריאת התורה בבית הכנסת, ואף על פי שאינו עומד בשעת קריאתו באותו מקום שהשליח ציבור עומד בו, כי הוא עסוק בקריאת תחילת או סיום הפרשה בשעה שהחזן קורא פסוקים אחרים, מכל מקום, מכיון שהוא עוסק באותו ענין שהחזן עוסק בו, מותר.

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפאת: ציפור ויהושע לוי. שרה בת שמחה. עזר בן עישה. תקוה בת עזיה. אלנה בת גיא. אסנת בת זכבה. מול בת עננה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בר בן מיכל. דוד ביטון הי"ד. לעילוי נשמות: הר"ע יוסף. הר"מ מאלה. רבי מסעוד מלול. רבי יעקב ומרים שושן. יצחק דני. מקסים דני. ניר נחום. ישראל אברהם טע. ארן מעלה. דוד וחסבה מיר פלג. מרדכי בן חנו. אסתר ועמר טום. עמוס דמיר. אסתר בת תורא. אליזה בת פרידה. אריה בן שמעון. צוה בת דוד. יצחק ולאח אסמרונו. עזיה עמוס. דוד ורחל לוי. בנימין דוד. מירה שמעון. אסתר אלקוב. שמעון ועליזה סך. מאיר בן אסתר. לאור רחמים. דבורה ואילן מעלה. מיטל ועקמן. אלה שחר. יצחק בן פנחס. יצחק ושמחה אילוז ויל. ארי יצחק אילוז הי"ד. סן יאיר יעקב שושן הי"ד. לע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאח ציטרון ז"ל.

להחזרת נעדר צה"ל ושבייו ובהם: גיא חבר, יהודה כץ, רון ארד הי"ד.
למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483